

Andrushkiv, B., Vladymyr, O., Kyrych, N., Pohajdak, O. & Hahaliuk, O. (2019) Herminatyvnyi (stalyi) rozvytok suspilstva, yak komponenta yoho kultury i navpaky... [Germinative (sustainable) development of the society as a component of its culture and vice versa...]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 21, no. 2, pp. 219-234. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19abmkin.pdf>

ГЕРМІНАТИВНИЙ (СТАЛИЙ) РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА, ЯК КОМПОНЕНТА ЙОГО КУЛЬТУРИ І НАВПАКИ...

Богдан Андрушків*, Ольга Владимир**, Наталія Кирич***, Ольга Погайдак***, Ольга Гагалюк****

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

*e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com

**e-mail: olhavlada@ukr.net

***e-mail: nkuruch@gmail.com

****e-mail: gagaliuk.olya@gmail.com

Article history:

Received: October, 2019

1st Revision: October, 2019

Accepted: November, 2019

JEL classification:

Q56

UDC:

338.2:65.016.2:304.9

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd2019.02.219>

Анотація. У статті вперше пропонується розглядати рівень культури жителів регіону, промислових виробництв та сфери послуг як першопричину погіршення природоохоронної роботи. На основі первинного аналізу виявлено взаємозв'язки, взаємовідносини та протиріччя у вітчизняних та зарубіжних трактуваннях ролі культури у вирішенні проблем сталого (гермінативного) розвитку. На загальному фоні культурного та соціально-економічного розвитку встановлено роль науки та освіти, завдячуючи яким можна досягнути позитивних результатів у реалізації Європейських підходів до підвищення культури, а потім гермінативного розвитку економіки. Визначено і сформульовано загальні теоретико-прикладні засади формування в Україні передумов використання культурно-освітніх підходів для реалізації державної концепції сталого (гермінативного) розвитку. Запропоновано уточнити термінологічний апарат у сфері сталого (гермінативного) розвитку суспільства. Проблема розглядається як у глобальних, так і регіональних, галузевих умовах та умовах добровільного об'єднання територіальних громад. На цьому ґрунті встановлено тенденції цього процесу, запропоновано посилення культурної генези та власне культуру, як важіль реалізації концепції сталості (гермінативності) в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні та відповідно до Європейських стандартів і вимог цивілізованого світу, підвищення рівня національної культури та зміцнення у цій сфері національних традицій.

Ключові слова: культура, освіта, наука, сталий розвиток, гермінативний, об'єднання територіальних громад, наука, підприємницька діяльність, Європейські стандарти, програма, виробництво, економіка, держава.

Андрушків Б., Владимир О., Кирич Н., Погайдак О., Гагалюк О. Гермінативний (сталий) розвиток суспільства, як компонента його культури і навпаки... *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2019. Вип. 2 (21). С. 219-234. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19abmkin.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

На даний час видано ряд наукових праць, присвячених природоохоронній діяльності на виробництві у побуті та гермінативному розвитку загалом. У час глобалізації суспільства, активних суспільних трансформацій, логічно було б чути зважену думку авторитетних учених, експертів про ефективність природоохоронних реформ та роль і місце у них не лише компетентних державних органів, а і загальної освіти, вищих навчальних закладів, науки і, звичайно, культурної сфери. Не дивлячись на своєрідне порушення усталеного способу життя в означених соціогуманітарних галузях, на часткову передислокацію окремих культурних, освітніх та наукових закладів, у зв'язку з анексією Криму та подіями на Сході, зміною, галузевого перепідпорядкування, вони успішно функціонують і розвиваються.

Оцінюючи ситуацію з історичних позицій, не дивлячись на відсутність (тоді) адміністративного впливу на цю сферу, вони були досить ефективними. До речі, тоді до певних історичних революційно-комуністичних трансформацій, усі поведінкові традиції, як правило формувалися під впливом церкви та громадськості і досягнули певних результатів.¹

Справжні негативні хворобливі причини, в т.ч. і недбайливе відношення до природи, заховані глибоко в підсвідомості людини, звичайно формуються ще в ранньому дитинстві. Кого здолало лихослів'я, погані звички (куріння, вживання наркотиків та алкоголю, ін.) тодішні старостат, громадські організації (громадське формування типу пласт і т.п.), духовенство застерігали від поширення цих хвороб. Було ганьбою для дорослої людини якщо б побачив дітей, що курять і сміються, не зробив зауваження або не відвів (обов'язково, принизливо) за вухо до батьків.

Духовенство, певною мірою, було відповідальним за багатоженство і альфонізм, боротьбу з алкоголізмом, про що засвідчують «Хрести тверезості», які ще до сьогодні залишилися в окремих населених пунктах Західної України.

Усі згадані та інші сукупності традицій формують відношення між людьми та людей до нашої «матінки природи» на майбутнє.

Тим часом, відсутність належного впливу до цієї проблематики та формування і розвитку природоохоронних традицій, як з боку держави, органів місцевого самоврядування, так і з боку окремих галузей і підприємств, регіональних органів призвела до прояву окремих негативних явищ, у т.ч. і у природоохоронній царині. Вчені не мають можливості працювати над удосконаленням дослідницького інструментарію, має місце погіршення матеріально-технічної бази досліджень, відповідно, сповільнюється розв'язанням цих актуальних для національної економіки і суспільства проблем. Як відзначено у наукових дослідженнях знизився престиж наукової праці, відбувається нехтування природоохоронними проблемами сталого (гермінативного) розвитку, триває спотворення та ігнорування зв'язків у впровадженні інноваційного природоохоронного ланцюга: екологічна, культосвітня компонента – виробництво та сфера послуг. Між тим, можлива економічна та соціальна ефективність реалізації традиційної культосвітньої компоненти підвищення загального культурно-гуманітарного рівня держави, відповідно до Європейських вимог, що представлена на рис. 1, може суттєво сприяти зацікавленості у вирішенні цієї проблематики.

¹ *Літературно-культурні відступи: ...з незапам'ятних, язичеських часів в українських традиціях, - плюнути на землю чи у воду вважалося великим гріхом. Ще 70-80 років назад можна було воду попити з будь-якого водоймища, не лише з криниці, а прямо з річки, чи ставку... На даний час небезпечно пити воду навіть з джерела...*

У кожному населеному пункті знали хто у селі, так скажімо, хворіє клептоманією, тобто злодійством, а хто істинний злодій. Хто був охайним господарем, а хто халатно відносився до довкілля. (Клептоманія (грец. klepto – краду та mania – безумство – захопленість, пристрась) – патологічне сильне бажання вкрати що-небудь, що зазвичай не супроводжується потребою мати вкрадений предмет).

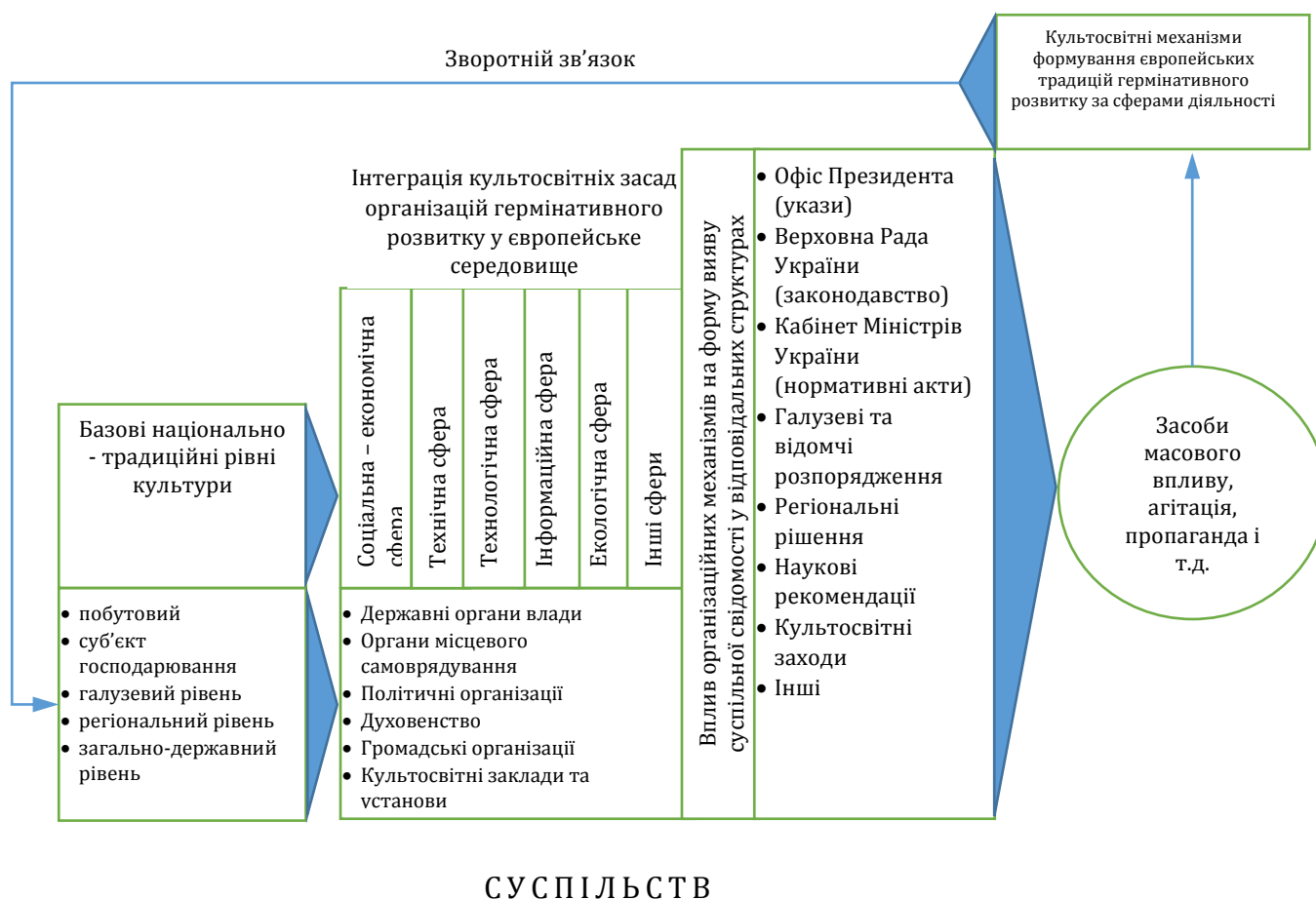

Рис. 1. Еволюція культурно-світньої компоненти в гермінативному розвитку суспільства²

Чи повною мірою культура загалом та культурно-світня сфера зокрема в таких обставинах є провідниками і рупором усього нового? Якими засобами вони здійснюють реалізацію природоохоронної політики у державі? Як вона співвідноситься з обміном прогресивним Європейським досвідом? Чи повною мірою реалізована їх роль в організації використання Європейських підходів до забезпечення сталого (гермінативного) розвитку економіки?

В усі часи, в усіх державах, особливо тих, що визволились з-під імперської опіки, наука була і залишається візиром, помічником і радником владі у пошуку ефективних шляхів сталого (гермінативного) розвитку національної економіки. Такі заклади, кожен у своїй сфері, справді, повинні бути не лише реалізатором, а й проектозаконодавцем, імпульсатором нових ідей, їх провідником від теоретичних розробок до практичного їх впровадження. Науковець у природоохоронній сфері на виробництві повинен бути бажаним гостем, а не прохачем довідки про впровадження результатів дослідження, як це інколи має місце у науковій практиці. Відповідно працівники культурної сфери не повинні проявляти байдужість до природоохоронної діяльності, що їх стосується. Працівників культури повинні поважати як носія правдивих знань про процеси, явища і події у нашому суспільному житті [1-25]. Власне ці та інші обставини обумовлюють актуальність та своєчасність статті.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

² **Довідково:** Гермінативний (лат. *germinativus*, від *germen* – зародок, що здатний розвиватися, рости; зародок життєздатний, такий, що, проростаючи, дає красиві пагони і квіти, дозріваючи, - корисні та багаті плоди).

Необхідно зауважити, що окремі питання застосування культурних важелів у природоохоронній діяльності, висвітленні ролі освіти і науки у розвитку гермінативних процесів, визначенні організаційно-економічних механізмів використання Європейських підходів до забезпечення сталого (гермінативного) розвитку економіки опосередковано висвітлено у працях зарубіжних науковців: Д. Бауерсокса, Д. Вордлоу, Г. Зоммерера, М. Крістофера, О. Моргенштерна, Р. Патори, Д. Уотерса П. Друкера, М. Калецькі, Г. Менша, Б. Санто, Р. Солоу, Б. Твісса, Р. Фатхудінова, Р. Харрода, В. Хартмана, Й. Шумпетера та ін.

Проблеми формування і використання інноваційних систем в управлінні науково-освітньою сферою в умовах трансформаційної економічної системи досліджені у працях російських дослідників М. Залманової, С. Карнаухова, Л. Міротіна, В. Сергєєва, А. Сміхова, І. Тишбаєва. За останній період у цій сфері з'явилися також роботи вітчизняних науковців, у яких досліджуються сучасні проблеми в ланцюзі «наука-освіта-виробництво»: О. Амоші, Ю. Бажала, С. Ілляшенка, О. Лапко, Л. Нейкової, Д. Черваньова, М. Григорак, К. Ковтуна, В. Куценко, Є. Крикавського, Р. Ларіної, Л. Мельник, В. Ніколайчука, О. Новікова, М. Окландера, Б. Плоткіна, М. Постан, Н. Чухрай та інших дослідників. Необхідно зауважити, що дослідженню проблематики системності досліджень присвячено чимало наукових праць таких науковців та практиків як В. Андрущенко, Є. Бистрицький, О. Веретенникова, В. Войтов, В. Гельман, Г. Касьянов, О. Кійко, О. Локшина, А. Ніценко, О. Овчарук, Т. Фінніков, М. Хвесик, Н. Яркова.

3. Постановка завдання.

Тим часом роль культосвітньої компоненти у формуванні природоохоронних традицій та у згаданому контексті практично залишилась за полем зору згаданих науковців [1-25]. Власне ці обставини обумовлюють потребу розробки цієї тематики.

4. Виклад основного матеріалу.

Справді, в сучасних умовах глобальних кліматичних змін та зростання техногенного навантаження сталий (гермінативний) розвиток суспільства, національної економіки є одним із найважливіших чинників вирішення екологічних і соціально-економічних проблем, а також показником рівня культури як регіону, так і держави загалом. Тим часом, як показало опитування та соціологічне вивчення цієї проблематики, ученими України у результаті нехтування культосвітньою компонентою поряд з різними соціальними проблемами, проявляються об'єктивні тенденційні природоохоронні проблеми. Їх вирішення знаходиться у прямій залежності не лише від ефективності функціонування суб'єктів господарювання, а в першу чергу від організації культосвітніх процесів і впровадження культурних заходів у цій сфері приведених у традиційно-культурній генезі. Нами визначено основні напрями розвитку культурно-освітньої генези забезпечення гермінативного розвитку суспільства (рис. 2), серед яких визначення глобальних культосвітніх чинників впливу на сталий розвиток суспільства; визначення засобів та векторів культурно-управлінського впливу на суб'єкти господарювання; можливі ефекти від реалізації алгоритмічного ланцюга забезпечення гермінативного розвитку; координуюча роль державних органів влади, місцевого самоврядування, міждержавних структур; ін.

Рис. 2. Напрями культурно-освітньої генези забезпечення гермінативного розвитку формування традиційності у цій сфері

Примітка: адаптовано з [10].

Слід відзначити, що, не дивлячись на політичні складнощі процесу становлення економіки у нашій незалежній державі, на початку 2018 року, в Тернопільській області здійснювали діяльність майже 5,0 тис. суб'єктів малого підприємництва. Кількість підприємницьких структур на 10 тис. осіб наявного населення складає 42 одиниці і зросла за останній рік на 3 одиниці, що створює відповідне екологічне навантаження на зовнішнє природне середовище.

У цілому суб'єкти малого підприємництва забезпечують близько четвертої частини бюджетних надходжень. Від їх діяльності щорічно до зведеного бюджету надходить більше 200,0 млн. грн., що дозволяє в регіональному плані вирішувати не лише загальноекономічні, а й екологічні проблеми місцевого господарства [5]. Це надзвичайно актуально в умовах адміністративно-територіальної реформи, функціонування добровільних об'єднань територіальних громад, про те, у цих процесах культосвітня компонента у певних рамках залишилася бездіяльною.

Попереднє дослідження природоохоронних проблем громадськими науковими організаціями НАН ВО, АЕНУ та АСУ, визначення ролі культури освіти та науки в організації використання Європейських підходів до забезпечення сталого розвитку економіки, використанні взаємозв'язків й взаємовідносини у ланцюзі: «держава-освіта-наука-виробництво-екологія» у природоохоронному контексті показало, що в силу вище згаданих обставин, не завжди є ефективною. Зруйновані зворотний зв'язок, відсутність контакту в згаданому ланцюзі не передбачають умов для висхідного сталого розвитку національної економіки. Виховна робота повинна бути спрямована на виховання бережливого відношення до природи, раціонального використання ресурсів, вторинної переробки сировини, впровадження лайфхакінгу і т.д. Визначення

найважливіших напрямів застосування культосвітніх засобів реалізації управління (гермінативного) розвитку на мікро-, мезо- і макрорівнях відображено на рис. 3.

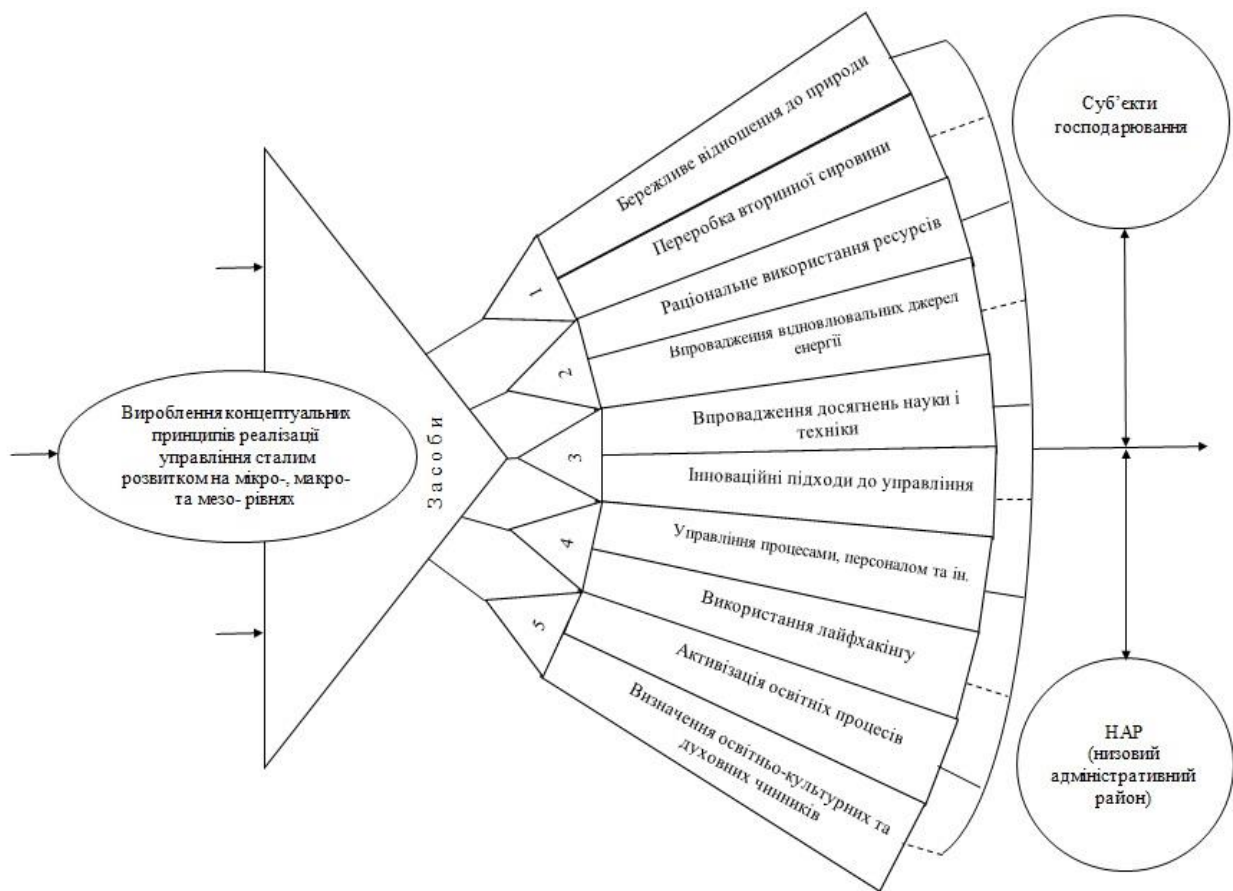

Рис. 3. Визначення найважливіших напрямів застосування культосвітніх засобів реалізації управління (гермінативного) розвитку на мікро-, мезо- і макрорівнях

Примітка: адаптовано [10].

Учені тримають руку на пульсі всіх підприємницьких процесів, виявляють їх вплив на екологію і багато роблять для пропаганди природоохоронної діяльності, залишивши поза увагою важливість культосвітньої компоненти. В свою чергу культосвітні працівники у засобах масової інформації систематично друкують свої наукові статті, висловлюючи недоліки у природоохоронній діяльності, залишаючи поза увагою пропозиції щодо удосконалення організації сталого (гермінативного) розвитку регіональної економіки з використанням культосвітньої компоненти.

Результати опитування показали, що у підприємницькій діяльності є необхідність законодавчого і нормативного регламентування економічної та фінансово-господарської діяльності. Гермінативний розвиток у силу складнощів у фінансовому забезпеченні заходів, як правило, залишаються поза бюджетом, або ж забезпечується за залишковим принципом. Щодо проведення означених заходів у культосвітній сфері, то вирішення цієї проблематики не передбачено взагалі. В свою чергу ці обставини обумовлюють необхідність відповідних адаптаційно-трансформаційних розробок, над чим ефективно повинні працювати провідні учені України. В цьому відношенні прикладом є Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, який у наступному році відзначає своє 60-тиліття. Тут для дослідження цієї проблеми використовується відповідна матеріально-технічна база, навчально-методичне забезпечення, ін. Підпорядковані університету навчальні заклади нижчих рівнів йдуть у фарватері успішного використання новітніх методів

навчання, інформаційних технологій, інтерактивного спілкування тощо з використанням на місцях культосвітньої компоненти.

Визначення регуляторних векторів культурного управлінського впливу на сфері діяльності суб'єктів господарювання, серед яких встановлення обмежень, нормування, використання фіскальних важелів, ін. відображено на рис. 4. Тут ми пропонуємо використовувати культосвітні важелі, серед яких агітація, пропаганда, читання відповідних лекцій ін.

Рис. 4. Визначення регуляторних векторів культурного управлінського впливу на сфері діяльності суб'єктів господарювання

Примітка: адаптовано [10]

В Україні поки що, так званий «гермінативний» ринок інновацій у природоохоронній сфері не сформовано, про те, тут вже працюють над цією проблемою, ввівши довільний навчальний курс та підготувавши навчальний посібник: «Прикладні аспекти ринку інновацій в Україні». Ця робота потрібна для професійного, грамотного і цивілізованого входження у Європейське ринкове середовище, у якому надзвичайно важливою є природоохоронна компонента, яка суттєво піднімає в таких обставинах конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів.

Як відомо, закордоном дослідницькі університети у вирішенні природоохоронних проблем ефективно використовують зв'язки з промисловістю. Так, наприклад, Массачусетський технологічний інститут має зв'язки майже з 300 корпораціями. Суттєвою особливістю формування професорсько-викладацького складу кращих американських університетів є ротація кадрів, що охоплює сфери освіти, науки та бізнесу. Дослідницькі університети стали рівноправними партнерами бізнесу в інтеграції науки, освіти, виробництва, екології. Інколи вони самі виконують роль провідного інтегратора в регіонах [10].

Структурні підрозділи ТНТУ активно розвивають аналогічні зв'язки не лише з аналогічними зарубіжними закладами, а й з вітчизняними культурно-виховними закладами, які мають досвід роботи у цій сфері суспільної діяльності.

Отже, очевидним є те, що в Україні основними проблемами розвитку гермінативної науки є відсутність цілісної природоохоронної інфраструктури, мізерне фінансування науково-дослідної діяльності, практично відсутня мотивація і зацікавленість у впровадженні, вдалих і конструктивних рішень, пропозицій та винаходів у цій сфері.

Справді, сьогодні для України досить важливою є проблема зацікавленості в активізації природоохоронної діяльності у виході вже наявних наукових розробок у цій сфері на інноваційний ринок та у реальний сектор економіки. Таким чином головне, що ми маємо зробити сьогодні – це за допомогою культосвітніх засобів актуалізувати потужний потенціал гермінативного розвитку, який сконцентрований у науці, освіті і культурі, створити економічну систему, запрограмовану на впровадження природоохоронних заходів та впровадження новітніх технологій у виробництво на найближчих 5-10 років. У цьому процесі безумовно важливим є застосування мотиваційної системи активізації наукової природоохоронної діяльності, яка створюватиме умови для підвищення ефективності діяльності культурологів, учених та інноваторів, адже обсяги таких непрямих методів підтримки гермінативного розвитку прямо залежать від результативності їх наукових та інноваційних досліджень у цій сфері, що є надзвичайно актуальним для суспільства і нашої держави загалом. Можливими ефектами у цій специфічній культосвітній сфері можуть виступати не лише економічне зростання, а і покращення екологічних показників, благоустрою, ефективне використання ресурсів і т.п. Можливі соціально-економічні ефекти від застосування культосвітньої компоненти та реалізації алгоритмічного ланцюга забезпечення сталого (гермінативного) розвитку наведено на рис. 5.

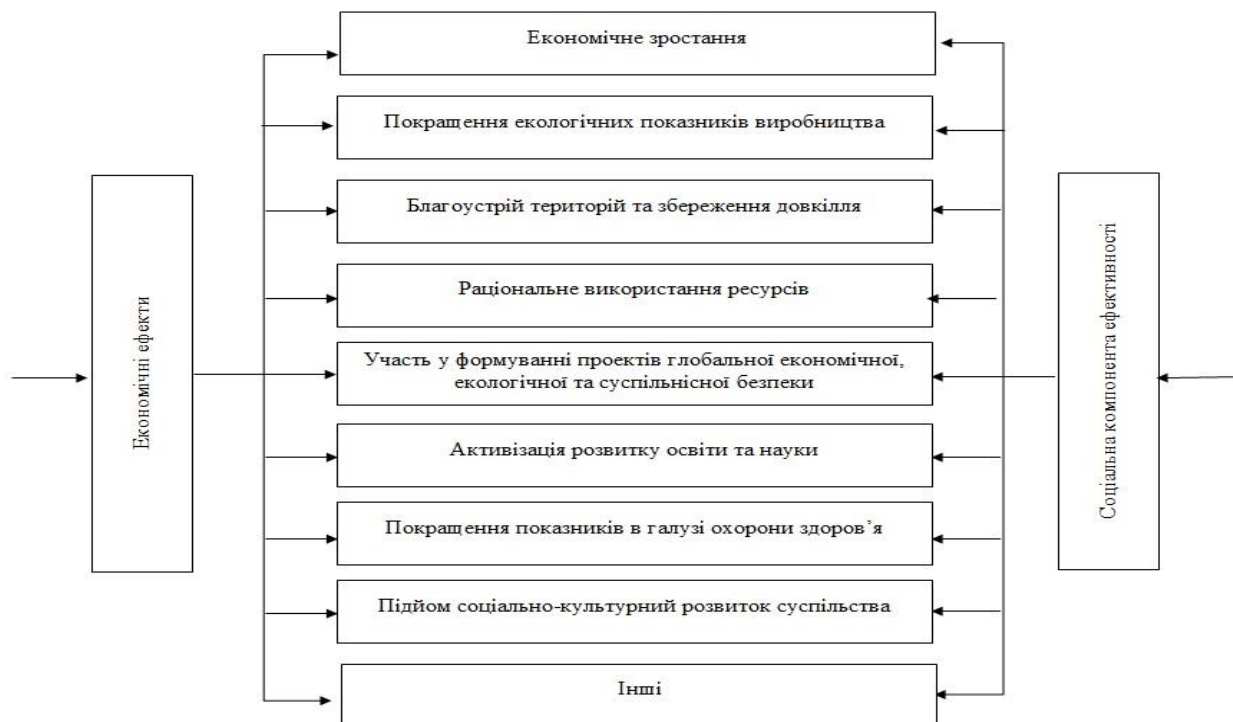

Рис. 5. Можливі соціально-економічні ефекти від застосування культосвітньої компоненти та реалізації алгоритмічного ланцюга забезпечення сталого (гермінативного) розвитку

Примітка: адаптовано [10].

За даними міжнародних інституцій з вивчення рейтингів у сфері інноваційно-підприємницької діяльності, Україна займає 176 місце за можливостями організації

власної справи та бізнесу [7]. При визначенні рейтингів не враховувались показники гермінативного розвитку.

Потрібно уточнити навчальні програми, щоб реалізувати покликання навчальних закладів активно сприяти не лише підготовці високоякісних кадрів, а й удосконаленню господарських механізмів, розробці законодавчої і нормативної бази у сфері природоохоронної діяльності з тим, щоб в найкоротші терміни цей розрив довести до рівня цивілізованих Європейських держав. Доцільність такого кроку виправдовують швидкі темпи розвитку підприємництва і нестача власне сучасних проєвропейських спеціалістів у природоохоронній сфері, які могли б ефективно керувати підприємствами, організовувати якісне виробництво в ринкових умовах, розвивати бізнес, ринкову інфраструктуру, не наносячи шкоди зовнішньому екологічному середовищу [7].

Важливе завдання освітян на даному етапі – підготовка фахівців для управління підприємствами й організаціями різних форм власності в ринковій економіці, надання допомоги в організації підприємницької діяльності тощо. Звичайно ж, що програми курсів для студентів необхідно формувати з найактуальніших природоохоронних дисциплін відповідно до вимог часу. Наприклад, у ТНТУ студентський контингент формується з абітурієнтів з населених пунктів багатьох регіонів України. Заняття проводять високопрофесійні фахівці з науковими ступенями доктора і кандидата наук та досвідом роботи в бізнесових структурах, які пройшли відповідне стажування, в т.ч. і у природоохоронній сфері. Базою практики служать провідні підприємства області, інших регіонів України. Така практика призвела до того, що станом на початок 2018 року суб'єктам господарювання за участі вчених вишів дано сотні консультацій з природоохоронної тематики, надано допомогу в оформленні документів дозвільного характеру.

Проведення проблем гермінативного розвитку через культосвітню компоненту повинно активно і цілеспрямовано здійснюватися не лише державними органами влади, а і органами місцевого самоврядування, відповідними міністерствами і відомствами, духовенством та громадськістю.

Не другорядну роль у якості агітаційно-пропагандистських процесах природоохоронної діяльності відіграє використання у навчанні сучасних мультимедійних засобів. Проте, пропаганда можливостей та засвоєння матеріалу відбувається ефективніше коли є ієрархічність у освоєнні знань. Власне з цих міркувань у ТНТУ створено самодіяльний музей, який демонструє позитивні та негативні взірці організації цієї роботи на живих прикладах господарської діяльності. Потрібно сказати, що на минулому досвіді можна багато чого навчитись. Як відомо музей – це не лише заклад, у якому повинна зберігатися пам'ять про минуле, це засіб наочного його відтворення, це можливість побачити його позитивні і негативні прояви, моменти і сторони [7].

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

У нинішніх умовах глобалізації, науково-технічного прогресу національна економіка не може розвиватися без комплексного використання належних еколого-економічних знань як культурного інструментарію забезпечення вимог ЄС у цій сфері суспільного життя, адже ефективне використання механізмів їх функціонування бізнесу створюють сприятливий ґрунт для його не лише безпечного, а й природоохоронного, і відповідно, культурного розвитку. Теоретико-методологічні основи організації природоохоронної діяльності в умовах Європейської трансформації національної економіки свідчить про необхідність системного удосконалення культурних підходів до організації ієрархічно сталого (гермінативного) розвитку як загалом у державі, так і в галузях та регіонах зокрема.

Узагальнення результатів дослідження проблеми сталого (гермінативного) розвитку з теоретичних та практичних позицій, визначені ролі загальної культури побуту і виробництва, освіти та науки в організації використання цих чинників для реалізації на практиці природоохоронної компоненти відповідно до Європейських вимог дало можливість виробити наступні висновки і рекомендації:

1. Реформування вітчизняної сфери природоохоронної діяльності підтверджує правомірність та доцільність застосування в Україні Європейського досвіду у цій сфері діяльності, що може бути досягнуто із найвищим економічним ефектом при умові використання в освітніх процесах інноваційно-гермінативного ланцюга: держава-культура-освіта-наука-виробництво-екологія.

2. Регіональним органам державного управління повсякчас сприяти не лише пріоритетному розвитку впровадженню досягнень науки і техніки, НТП в рамках реалізації Програми сталого розвитку на період 2019-2025 рр., а і визнати розвиток культури – пріоритетом.

3. Впровадження організаційно-економічних механізмів зацікавленості розвитку гермінативної діяльності як культосвітньої компоненти, повинні вирішуватися комплексно, виходячи зі специфічних особливостей екологічного розвитку як галузі, так і регіональних, культурних традицій зокрема.

4. Орієнтувати державну політику на сприяння розвитку природоохоронної діяльності у контексті вступу України до Європейського Союзу, що не лише збільшить інвестиційну привабливість інноваційних проектів, а і неминуче мультиплікативно збільшить ВВП та допоможе економіці країни у стислі строки вийти із кризового стану та стати на дорогу сталого розвитку.

5. Розвиток ринкових відносин в Україні на сучасному етапі створює реальні передумови для включення культосвітньої компоненти і залучення міжнародного досвіду природоохоронної діяльності формування оптимальної функціонально-організаційної структури, яка враховувала б Європейські екологічні вимоги.

6. Галузевим установам, підприємствам та організаціям, що безпосередньо здійснюють управління природоохоронною діяльністю, доцільно перейти від прямого адміністрування до економічного впливу на цей процес.

7. Трансформація природоохоронних процесів у руках держави обумовлює необхідність переведення їх управління на якісно нову основу – "електронну систему" – та здійснити на світових ринках ефективну промоцію регіональному продукту завдяки мережі Інтернет.

Втілення в життя усіх означених культурних рекомендацій, стратегій та програм багато в чому залежить від ініціативи, професіоналізму працівників державної служби та органів місцевого самоврядування, науковців та практиків. Запропоновані у дослідженні економічні ідеї, інструментарій та механізми становлення природоохоронної діяльності в умовах суб'єктів господарювання та шляхи удосконалення методології та організації освітнього процесу, створять необхідні передумови для ефективного господарювання як на загальнодержавному рівні, так і на рівні регіонів, і галузевих суб'єктів господарювання.

Вважаємо, що така ініціатива підніме статус не лише природоохоронної діяльності, загалом, але й дозволить визначити її як пріоритет та посилить роль культури у розвитку нашого молодого суспільства.

Author details (in Russian)

ГЕРМИНАТИВНОЕ (УСТОЙЧИВОЕ) РАЗВИТИЕ ОБЩЕСТВА КАК КОМПОНЕНТА ЕГО КУЛЬТУРЫ И НАОБОРОТ...

Богдан Андрушків*, Ольга Владимир**, Наталья Кирич***,
Ольга Погайдак***, Ольга Гагалюк****

Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя,
ул. Русская, 56, г. Тернополь, 46001, Украина
*e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com
**e-mail: olhavlada@ukr.net
***e-mail: nkuruch@gmail.com
****e-mail: gagaliuk.olya@gmail.com

Аннотация. В статье впервые предлагается рассматривать уровень культуры жителей региона, промышленных производств и сферы услуг как первопричину ухудшения природоохранной работы. На основе первичного анализа выявлено взаимосвязи, взаимоотношения и противоречия в отечественных и зарубежных трактовках роли культуры в решении проблем устойчивого (герминативного) развития. На общем фоне культурного и социально-экономического развития установлена роль науки и образования, благодаря которым можно достичь положительных результатов в реализации европейских подходов к повышению культуры, а затем герминативного развития экономики. Определены и сформулированы общие теоретико-прикладные основы формирования в Украине предпосылок использования культурно-образовательных подходов для реализации государственной концепции устойчивого (герминативного) развития. Предложено уточнить терминологический аппарат в области устойчивого (герминативного) развития общества. Проблема рассматривается как в глобальных, так и региональных, отраслевых условиях и условиях добровольного объединения территориальных общин. На этой почве установлено тенденции этого процесса, предложено усиление культурной генезиса и собственно культуру, как рычаг реализации концепции устойчивости (герминативности) в условиях административно-территориальной реформы в Украине и в соответствии Европейских стандартов и требований цивилизованного мира, повышение уровня национальной культуры и укрепления в этой сфере национальных традиций.

Ключевые слова: культура, образование, наука, устойчивое развитие, герминативный, объединения территориальных общин, наука, предпринимательская деятельность, Европейские стандарты, программа, производство, экономика, государство.

Author details (in English)

GERMINATIVE (SUSTAINABLE) DEVELOPMENT OF THE SOCIETY AS A COMPONENT OF ITS CULTURE AND VICE VERSA...

Bohdan Andrushkiv*, Olga Vladymyr**, Nataliia Kyrych***,
Olha Pohajdak***, Olha Hahaliuk****

Ternopil Ivan Puluj National Technical University,
56 Ruska str., 46001 Ternopil, Ukraine
*e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com
**e-mail: olhavlada@ukr.net
***e-mail: nkuruch@gmail.com
****e-mail: gagaliuk.olya@gmail.com

Abstract. The level of culture of the region's citizens, industrial enterprises and services sphere workers are suggested for the first time to be analyzed as the primary cause of environmental work deterioration. Based on the initial analysis, the interconnections, relationships and contradictions in domestic and foreign interpretations of culture role in solving problems of sustainable (germinative) development were identified. The role of science and education has been identified based on the general background of cultural and socio-economic development. They are considered as those due to which it is possible to achieve

positive results in the implementation of European approaches to enhance culture and then germinative economic development. The general theoretical and applied principles to form prerequisites for the use of cultural and educational approaches in Ukraine aiming at realization of the sustainable (germinative) development state concept are defined and formulated. It is suggested to clarify the terminological apparatus in the field of society sustainable (germinative) development. The problem is addressed in both global and regional, sectoral and voluntary regional communities. Based on this the tendencies of this process are established, the enhancement of cultural genesis and culture itself are suggested, as a lever of sustainability (germinability) concept realization under conditions of administrative-territorial reform in Ukraine and in accordance with European standards and requirements of the civilized world, level of national culture increase and strengthening national traditions in this sphere.

Keywords: culture, education, science, sustainable development, germinative, union of territorial communities, science, business, European standards, program, production, economy, state.

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19abmkin.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Andrushkiv, B., Vladymyr, O., Kyrych, N., Pohajdak, O. & Hahaliuk, O. (2019) Herminatyvnyi (stalyi) rozvytok suspilstva, yak komponenta yoho kultury i navpaky... [Germinative (sustainable) development of the society as a component of its culture and vice versa...]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 21, no. 2, pp. 219-234. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19abmkin.pdf>

Використана література:

1. Андрущенко В., Войтов В., Локшина О. та ін.. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. К.: "К.І.С.". 296 с.
2. Андрушків Б., Романська І. Маргіналізація і глобальні небезпеки економіки. *Матеріали тези 15-ої наукової конференції Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, 14-15 грудня 2011 р.* Тернопіль: ТНТУ. С. 247.
3. Андрушків Б. М., Кирич Н. Б. Безпечна життєдіяльність населення – необхідна умова успішності економічного розвитку суспільства. Тернопіль: ОП ТВПК «Збруч». 40 с.
4. Андрушків Б. М., Кузьмін О. Є. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми: Підручник для студентів та викладачів економічних спеціальностей вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, системи підвищення кваліфікації. Тернопіль: Лілея., 1997. 292 с.
5. Мельник Л. М., Андрушків Б. М., Шерстюк Р. П., Співак С. М., Погайдак О. Б., Кирич Н. Б. (2017). Гермінативний розвиток – альтернатива сталості (Алгоритм формування організаційних підходів до забезпечення гермінативного розвитку суспільства). *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції.* № 26 (15), 2017. С. 37-48.
6. Білорус О. Г., Мацейко Ю. М. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетол. досл.). К.: МАУП. 2005. 492 с.
7. Буркинский Б. В., Степанов В. Н., Харичков С. К. Экономико-экологические основы регионального природопользования и развития. ИПРЭИ НАН Украины. Одеса: Фенікс, 2005. 575 с.

8. Бутко М. П., Акименко О. Ю. Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції: монографія. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф». 232с.
9. Гельман В. М. Фінансове забезпечення вищої освіти в Україні. URL: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/345365.html>.
10. Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. 516 с.
11. Голубець М. А. Розвиток «сталий» чи «збалансований»? Український географічний журнал. № 2. С. 66-69.
12. Гринів Л. С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка. 2001. 240 с.
13. Делягин М. Информационная революция, глобализация и кризис мировой экономики. Проблемы теории и практики управления. №1. С. 18–23.
14. Кількість вищих навчальних закладів в Україні в 2010 р. скоротилося в порівнянні з 2009 р. на 1 % - з 861 до 854. URL: <http://euroosvita.net/?category=1&id=952>.
15. Кійко О. Проблеми вищої технічної освіти в Україні. URL: <http://www.osvita.org.ua/articles/135.html>.
16. Кирич Н. Б., Кінаш І. А., Погайдак О. Б. Екологічний менеджмент: еколого-економічні засади раціонального природокористування. Тернопіль: ТзОВ «Тернограф». 268 с.
17. Концепція сталого розвитку та проблеми функцій сучасних держав. *Схід*, 2004.
18. Коробко Б. Енергетика та сталий розвиток. Інформаційний посібник для українських ЗМІ. Київ: ВЕГО «Мама-86». 2007. 44 с. URL: http://archive.mama-86.org/archive/files/esd_new_web.pdf.
19. Мельник Л. М., Андрушків Б. М. Інтеграція екологічної складової у практичне виробниче середовище з метою забезпечення сталого розвитку підприємства. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. №1(47), т.1. С. 69-75.
20. Ніценко А. О. Оптимізація управління освітою у вищих навчальних закладах із застосуванням інформаційних технологій URL: <http://www.library.uipa.kharkov.ua/>.
21. Поліщук В. Г. Понятійно-категоріальний апарат політики стимулювання сталого розвитку регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №11. С. 168-173.
22. Програма дій «Порядок денний на XXI століття»: Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): Пер. з англ. 2-ге вид. К.: Інтелсфера. 2000. 360 с.
23. Рейтинг вищих навчальних закладів України за показниками наукометричної бази даних Scopus станом на 30.09.2011 URL: http://www.nbu.gov.ua/rating/ratings_uni/index.html.
24. Мельник Л. М., Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б. (2016). Роль освіти в організації використання європейських підходів до забезпечення сталого розвитку економіки у постконфліктний період. *Вісник економічної науки України*. №1(30). С. 3-6.
25. Хлобистов Є. В. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях. РВПС України НАН України, ІПРЕЕД НАН України, СусДУ, ЛНТУ, НДІ СРП. Сімферополь: ПП «Підприємство «Фенікс». 582 с.
26. Вахович І. М. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіонів України: міжбюджетні відносини та інноваційні інструменти стимулювання: монографія. Луцьк: Волиньполіграф. 331 с.
27. Фінніков Т. Загальний огляд системи вищої освіти України URL: www.irf.ua/.../programs_edu_ep_333_ua_h.

28. Хвесик М., Бистряков І. Парадигмальний погляд на концепт сталого розвитку України. *Економіка України*. 2012. № 6. С. 4-12.
29. Шевчук В. Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку. К.: Гео-принт. 2006. 200 с.
30. Яркова Н. І., Бондаренко А. В. Проблеми державного фінансування вищої освіти в Україні URL: http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/57511.doc.htm.
31. Butlin, J. (1989) Our common future. By World commission on environment and development. *Journal of International Development* (en) 1 (2). pp.284–287. <https://doi.org/10.1002/jid.3380010208>
32. Hulse, J. H. (2007). *Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past*. New Delhi: Cambridge University Press India Pvt. Ltd. Ottawa: International Development Research Centre. 390 p
33. Kates, R. W., Parris, T. M., Leiserowitz A. A. What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, Number 3, pp. 8-21.
34. Monterrey Consensus of the International Conference on Financing for Development URL: <http://www.un.org/esa/ffd>.

References

1. Andrushchenko, V., Voytov, V., Lokshina, O. (2003) *Stratehiya reformuvannya osvity v Ukrayini: Rekomendaciyi z osvitynoyi polityky* [Reform Strategy for Education in Ukraine: Educational Policy Recommendations]. Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian]
2. Andrushkiv, B., Romanska, I. (2011) *Marhinalizatsiia i hlobalni nebezpeky ekonomiky* [Marginalization and Global Economy Dangers]. Materialy tezy 15-oyi naukovoï konferentsii Ternopil'skoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu imeni Ivana Puliuia, 14-15 hrudnia 2011 r. Ternopil: TNTU. pp. 247.
3. Andrushkiv, B., Kyrych, N. (1996) *Bezpechna zhyttiediialnist naseleennia – neobkhidna umova uspishnosti ekonomichnoho rozvytku suspilstva* [Safe living of the population it's a prerequisite for successful economic development of society] Ternopil: OP TVPK «Zbruch». [in Ukrainian]
4. Andrushkiv, B., Kuzmin O. (1997) *Osnovy menedzhmentu: metodolohichni polozhennia ta prykladni mekhanizmy: Pidruchnyk dlia studentiv ta vykladachiv ekonomichnykh spetsialnostei vyshchyykh i serednykh spetsialnykh navchalnykh zakladiv, systemy pidvyshchennia kvalifikatsii* [Fundamentals of Management; Methodological Provisions and Applied Mechanisms; Textbook for Students and Lecturers of Economic Specialties of Higher and Secondary Specialized Educational Institutions, Advanced Training Systems]. Ternopil: Lileia. [in Ukrainian]
5. Melnyk, L. M., Andrushkiv, B. M., Sherstiuk, R. P., Spivak, S. M., Pohaidak, O. B., Kyrych N. B. (2017) Herminatyvnyi rozvytok – alternatyva stalosti (Alhorytm formuvannya orhanizatsiinykh pidkhodiv do zabezpechennia herminatyvnoho rozvytku suspilstva). *Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok rehioniv v konteksti mizhnarodnoi intehtratsii*. [Germinative development it's an alternative to sustainability (the algorithm of forming organizational approaches to ensuring the germinative development of society)]. *Socio-economic development of regions in the context of international integration*, № 26 (15). pp. 37-48.
6. Bilorus O. H., Matseiko Yu. M. (2005) *Hlobalna perspektyva i stalyy rozvytok: (Systemni marketol. dosl.)* [Global Perspective and Sustainable Development: (The Systems Research of Marketing)]. K.: MAUP. [in Ukrainian].
7. Burkynskyi, B. V., Stepanov, V. N., Kharychkov, S. K. (2005) *Ekonomyko-ekolohycheskye osnovy rehyonalnoho pryrodopolzovanyia y razvytyia* [Economic and environmental foundations of regional environmental management and development. IPREI NAS of Ukraine]. YPREY NAN Ukrainy. Odesa: Feniks. [in Ukrainian].

8. Butko, M., Akymenko, O. (2009) *Investytsiina dominanta staloho rozvytku rehionu v umovakh intehtatsii: monohrafiia* [Investment dominant for sustainable development of the region in terms of integration.] Nizhyn: TOV «Vydavnytstvo «Aspekt-Polihraf». [in Ukrainian]
9. Helman, V. M. *Finansove zabezpechennia vyshchoi osvity v Ukraini* [Financial support for higher education in Ukraine]. Available at: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/345365.html>.
10. Herasymchuk, Z. V., Polishchuk, V. H. (2011) *Stymuliuvannia staloho rozvytku rehionu: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia* [Stimulating sustainable development of the region: theory, methodology, practice.]. Lutsk: RVV LNTU. [in Ukrainian].
11. Holubets, M. A. (2006) Rozvytok «stalyy» chy «zbalansovanyi»? [Development "sustainable" or "balanced"?]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal* [Ukrainian geographical magazine] № 2. pp. 66-69.
12. Hryniv, L. S. (2001) *Ekolohichno zbalansovana ekonomika: problemy teorii: monohrafiia* [Ecologically balanced economy: problems of theory]. Lviv: LNU im. I.Franka. [in Ukrainian].
13. Deliahyn, M. (2001). Informatsionnaya revoyutsia, globalyzatsiya i krizis mirovoi ekonomiki. [The information revolution, globalization and the crisis of the world economy.]. *Problemy teorii i praktiki upravleniya*, №1. pp. 18–23.
14. Kilkist vyshchikh navchalnykh zakladiv v Ukraini v 2010 r. skorotylosia v porivnianni z 2009 r. na 1% - z 861 do 854 [The number of institutions of higher education in Ukraine in 2010 decreased by 1% from 861 to 854 compared to 2009]. Available at: <http://euroosvita.net/?category=1&id=952>.
15. Kiyko, O. Problemy vyshchoi tekhnichnoi osvity v Ukraini [Problems of Higher Technical Education in Ukraine]. Available at: <http://www.osvita.org.ua/articles/135.html>.
16. Kyrych, N. B., Kinash, I. A., Pohaidak, O. B. (2011) *Ekolohichniy menedzhment: ekoloho-ekonomichni zasady ratsionalnoho pryrodokorystuvannia* [Ecological management: ecological and economic principles of rational nature management.]. Ternopil: TzOV «Ternohraf». [in Ukrainian].
17. Kontseptsiiia staloho rozvytku ta problemy funktsii suchasnykh derzhav [Concept of sustainable development and problems of functions of modern states]. *Skhid*, 2004.
18. Korobko, B. (2007) Enerhetyka ta stalyy rozvytok. Informatsiinyi posibnyk dlia ukrainskykh ZMI [Energy and sustainable development. Information guide for Ukrainian media.]. Kyiv: VEHO «Mama-86». [in Ukrainian]
19. Melnyk, L. M., Andrushkiv, B. M. (2015) Intehratsiia ekolohichnoi skladovoi u praktychne vyrobnyche seredovyshche z metoiu zabezpechennia staloho rozvytku pidpriemstva [Integration of environmental component into practical production environment in order to ensure sustainable development of the enterprise.]. *Visnyk Zhytomyrskoho natsionalnoho ahroekolohichnoho universytetu*, №1(47), t.1. pp. 69-75.
20. Nitsenko, A. O. Optyimizatsiia upravlinnia osvitoiu u vyshchikh navchalnykh zakladakh iz zastosuvanniam informatsiinykh tekhnolohii [Optimization of education management in higher education institutions with the use of information technologies]. Available at: <http://www.library.uipa.kharkov.ua/>.
21. Polishchuk, V. H. (2009) Poniatiino-katehorialnyi aparat polityky stymuliuvannia staloho rozvytku rehionu [Conceptual and categorical apparatus of the policy of stimulating sustainable development of the region] *Aktualni problemy ekonomiky* [Current problems of the economy], №11. pp. 168-173.
22. Prohrama dii «Poriadok denniy na XXI stolittia»: Ukhvalena konferentsiieiu OON z navkolyshnoho seredovyshcha i rozvytku v Rio-de-Zhaneiro [Agenda for the 21st Century: Adopted by the UN Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro (Planet Earth Summit, 1992).] [in Ukrainian].

23. Reitynh vyshchyykh navchalnykh zakladiv Ukrainy za pokaznykamy naukometrychnoi bazy danykh Scopus stanom na 30.09.2011 [Rating of higher educational establishments of Ukraine according to Scopus scientometric database as of September 30, 2011]. [in Ukrainian]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/rating/ratings_uni/index.html.
24. Melnyk, L. M., Andrushkiv, B. M., Kyrych, N. B., Pohaidak, O. B. (2016) Rol osvity v orhanizatsii vykorystannia yevropeiskykh pidkhodiv do zabezpechennia staloho rozvytku ekonomiky u postkonfliktnyi period [The role of education in organizing the use of European approaches to sustainable economic development in the post-conflict period]. *Bulletin of economic science of Ukraine*. №1(30). pp. 3-6.
25. Khlobystov, Ye. V. (2010) *Stalyi rozvytok ta ekolohichna bezpeka suspilstva v ekonomichnykh transformatsiakh* [Sustainable development and environmental security of society in economic transformation.]. Simferopol: PP «Pidpriemstvo «Fieniks». [in Ukrainian].
26. Vakhovych, I. M. (2014) *Finansove zabezpechennia staloho rozvytku rehioniv Ukrainy: mizhbiudzhetni vidnosyny ta innovatsiini instrumenty stymuliuвання: monohrafiia* [Financial Support for Sustainable Development of Ukrainian Regions: Intergovernmental Relations and Innovative Incentives: A Monograph.]. Lutsk: Volynpolihraf. [in Ukrainian].
27. Finnikov, T. *Zahalnyi ohliad systemy vyshchoi osvity Ukrainy* [General overview of the higher education system of Ukraine]. Available at: www.irf.ua/.../programs_edu_ep_333_ua_h.
28. Khvesyuk, M., Bystriakov, I. (2012) Paradyhmalnyi pohliad na kontsept staloho rozvytku Ukrainy [A paradigmatic view of the concept of sustainable development of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, № 6. pp. 4-12
29. Shevchuk, V. Ya. (2006) *Makroekonomichni problemy staloho rozvytku* [Macroeconomic problems of sustainable development.]. K.: Heo-prynt. 200 s.
30. Yarkova, N. I., Bondarenko, A. V. *Problemy derzhavnoho finansuvannia vyshchoi osvity v Ukraini* [Problems of state funding for higher education in Ukraine]. Available at: http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/57511.doc.htm.
31. Butlin, J. (1989) Our common future. By World commission on environment and development. *Journal of International Development (en)* 1 (2). pp. 284–287. <https://doi.org/10.1002/jid.3380010208>
32. Hulse, J. H. (2007). *Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past*. New Delhi: Cambridge University Press India Pvt. Ltd. Ottawa: International Development Research Centre. 390 p
33. Kates, R. W., Parris, T. M., Leiserowitz A. A. What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, Number 3, pp. 8-21.
34. Monterrey Consensus of the International Conference on Financing for Development. Available at: <http://www.un.org/esa/ffd>.

© 2019 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.
 Publishing with SEPS ensures:
 • Immediate, universal access to your article on publication
 • High visibility and discoverability via the SEPS website
 • Rapid publication
 • Guaranteed legacy preservation of your article
 • Discounts and waivers for authors in developing regions
 Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

